

**DƏNİZDƏKİ SİLAHLI QÜVVƏLƏRDƏ YARALILARIN,
XƏSTƏLƏRİN VƏ GƏMİ QƏZASINA UĞRAYANLARIN
VƏZİYYƏTİNİN YAXŞILAŞDIRILMASI HAQQINDA
1949-CU İL 12 AVQUST TARİXLİ
CENEVRƏ KONVENSİYASI**

1906-cı il Cenevrə Konvensiyası prinsiplərinin dəniz müharibəsinə şamil edilməsi haqqında 1907-ci il 18 oktyabr tarixli X Haaqa Konvensiyasına yenidən baxılması məqsədilə 1949-cu il aprelin 21-dən avqustun 12-dək Cenevrədə keçirilmiş Diplomatik Konfransda təmsil olunan Hökumətlərin aşağıda imza edən Səlahiyyətli Nümayəndələri aşağıdakılar barəsində razılığa gəldilər:

**I FƏSİL
ÜMUMİ MÜDDƏALAR**

MADDƏ 1

Konvensiyaya əməl olunması

Razılığa gələn Yüksək Tərəflər bütün hallarda bu Konvensiyaya əməl edəcəklərini və əməl olunmasını təmin edəcəklərini öhdələrinə götürürlər.

MADDƏ 2

Konvensiyanın tətbiqi

Dinc dövrdə həyata keçirilməli olan müddəaları çıxmaqla, bu Konvensiya iki və ya daha çox Razılığa gələn Yüksək Tərəf arasında baş verə bilən bütün elan olunmuş müharibə və ya hər hansı digər silahlı münaqişə hallarında, – hətta onlardan biri müharibə vəziyyətini tanımasa belə, – tətbiq edilir.

Konvensiya həmçinin Razılığa gələn Yüksək Tərəflərdən birinin ərazisinin qismən və ya tamamilə işğal

olunduğu bütün hallarda, – hətta bu işğal heç bir silahlı müqavimətlə qarşılaşmasa belə, – tətbiq edilir.

Münaqişənin tərəfi olan Dövlətlərdən biri bu Konvensiyanın iştirakçısı olmasa belə, Konvensiyanın iştirakçısı olan Dövlətlər öz qarşılıqlı münasibətlərində Konvensiya ilə bağlı qalacaqlar. Həm də onlar, əgər yuxarıda göstərilən Dövlət Konvensiyanın müddəalarını qəbul və tətbiq edirsə, həmin Dövlətə münasibətdə də Konvensiya ilə bağlı olacaqlar.

MADDƏ 3

Beynəlxalq xarakter daşımayan münaqişələr

Razılığa gələn Yüksək Tərəflərdən birinin ərazisində beynəlxalq xarakter daşımayan silahlı münaqişə baş verdikdə, münaqişədə iştirak edən hər bir Tərəf ən azı aşağıdakı müddəaları tətbiq etməyə borcludur:

(1) Döyüş əməliyyatlarında bilavasitə iştirak etməyən şəxslərlə, o cümlədən döyüş silahını yerə qoymuş silahlı qüvvələrin üzvləri ilə və xəstələnmə, yaralanma, tutulma və ya hər hansı digər səbəb üzündən sıradan çıxmış şəxslərlə onların irqinə, dərisinin rənginə, dininə və ya əqidəsinə, cinsinə, mənşəyinə və ya əmlak vəziyyətinə və ya hər hansı digər oxşar meyarlara görə heç bir ayrı-seçkilik qoyulmadan, bütün hallarda insani rəftar olunmalıdır.

Bu məqsədlə, yuxarıda göstərilən şəxslərə qarşı aşağıda sadalanan bütün əməllər qadağan edilir və hər zaman və hər yerdə qadağan ediləcəkdir:

(a) həyata və sağlamlığa qəsd, xüsusən adamöldürmənin bütün növləri, bədən xəsarəti yetirmə, qəddar rəftar və ya işgəncə;

(b) girov götürmə;

(c) insan ləyaqətinə qarşı qəsd, xüsusən təhqiredici və ya ləyaqəti alçaldan rəftar;

(d) müvafiq qaydada təsis edilmiş, sivil xalqların zəruri saydıqları prosesual təminatların tətbiq olunduğu məhkəmə tərəfindən çıxarılan hökm olmadan şəxsin cəzaya məhkum edilməsi və cəzanın icra olunması.

(2) Yaralılar və xəstələr toplanılmalı və onlara qayğı göstərilməlidir.

Hər hansı qərəzsiz humanitar təşkilat, məsələn, Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsi münaqişənin tərəflərinə öz xidmətlərini təklif edə bilər.

Bunlardan əlavə, münaqişənin tərəfləri xüsusi sazişlər yolu ilə bu Konvensiyanın qalan müddələrinin hamısının və ya bir hissəsinin qüvvəyə minməsi üçün səy göstərməlidirlər.

Bundan əvvəlki müddələrin tətbiqi münaqişənin tərəflərinin hüquqi statusuna toxunmur.

MADDƏ 4

Tətbiq sahəsi

Münaqişə tərəflərinin quru və dəniz qüvvələri arasında döyüş əməliyyatları zamanı bu Konvensiyanın müddəaları yalnız gəmilərdə yerləşdirilmiş qüvvələrə tətbiq edilir.

Sahilə çıxarılan qüvvələr dərhal Quruda döyüşən silahlı qüvvələrdə yaralıların və xəstələrin vəziyyətinin yaxşılaşdırılması haqqında 1949-cu il 12 avqust tarixli Cenevrə Konvensiyasının müddələrinin təsiri altına düşürlər.

MADDƏ 5

Neytral Dövlətlər tərəfindən Konvensiyanın tətbiqi

Neytral Dövlətlər bu Konvensiyanın müddələrini münaqişənin tərəflərinin silahlı qüvvələrinə mənsub olub onların ərazisində qəbul edilmiş və ya internə edilmiş yaralılara, xəstələrə və gəmi qəzasına uğrayanlara, tibbi və dini heyətin üzvlərinə, eləcə də tapılmış cəsədlərə analogiya üzrə tətbiq edirlər.

MADDƏ 6

Xüsusi sazişlər

10, 18, 31, 38, 39, 40, 43 və 53-cü maddələrdə birbaşa nəzərdə tutulmuş sazişlərdən əlavə, Razılığa gələn Yüksək Tərəflər ayrıca tənzimlənməsini məqsədeuyğun saydıqları

istənilən məsələyə dair başqa xüsusi sazişlər bağlaya bilərlər. Heç bir xüsusi saziş yaralıların, xəstələrin və gəmi qəzasına uğrayanların, habelə tibbi və dini heyətin üzvlərinin bu Konvensiya ilə müəyyən edilmiş vəziyyətinə xələl gətirməməli və bu Konvensiyanın onlara verdiyi hüquqları məhdudlaşdırmamalıdır.

Yaralılar, xəstələr və gəmi qəzasına uğrayanlar, habelə tibbi və dini heyətin üzvləri, Konvensiyanın onlara şamil olduğu bütün müddət ərzində, bu sazişlərdən faydalanmaqda davam edirlər, amma yuxarıda göstərilən və ya sonradan bağlanılan sazişlərə bunun açıq-aşkar əksinə olan müddəaların daxil edildiyi hallar, eləcə də münaqişənin bu və ya digər tərəfinin həmin şəxslər barəsində daha əlverişli tədbirlər gördüyü hallar burada istisna təşkil edir.

MADDƏ 7

Hüquqlardan imtinanın yolverilməzliyi

Yaralılar, xəstələr və gəmi qəzasına uğrayanlar, habelə tibbi və dini heyətin üzvləri bu Konvensiyanın və, əvvəlki maddədə nəzərdə tutulan xüsusi sazişlər varsa, həmin sazişlərin onlar üçün təmin etdiyi hüquqlardan heç bir halda qismən və ya bütövlükdə imtina edə bilməzlər.

MADDƏ 8

Himayəçi Dövlətlər

Bu Konvensiya münaqişənin tərəflərinin mənafələrini qorumaq vəzifəsi daşıyan Himayəçi Dövlətlərin köməyi ilə və onların nəzarəti altında tətbiq edilir. Bunun üçün Himayəçi Dövlətlər, diplomatik və ya konsul əməkdaşlarından əlavə, özlərinin və ya başqa neytral Dövlətlərin vətəndaşları sırasından nümayəndələr təyin edə bilərlər. Həmin nümayəndələrin təyin olunmasına onların öz vəzifələrini yerinə yetirəcəkləri Dövlət razılıq verməlidir.

Münaqişənin tərəfləri Himayəçi Dövlətlərin təmsilçilərinin və ya nümayəndələrinin işini mümkün olduğu qədər asanlaşdırmalıdırlar.

Himayəçi Dövlətlərin təmsilçiləri və ya nümayəndələri bu Konvensiya ilə müəyyən edilmiş vəzifələrindən heç bir halda kənara çıxıb bilməzlər; xüsusən onlar öz vəzifələrini yerinə yetirdikləri Dövlətin zəruri təhlükəsizlik ehtiyaclarını nəzərə almalıdırlar. Onların fəaliyyəti yalnız məcburi hərbi zərurətdən irəli gələn müstəsna və müvəqqəti tədbir kimi məhdudlaşdırıla bilər.

MADDƏ 9

Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsinin fəaliyyəti

Bu Konvensiyanın müddəaları Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsinin və ya hər hansı digər qərəzsiz humanitar təşkilatın yaralıları, xəstələri və gəmi qəzasına uğrayanları, habelə tibbi və dini heyətin üzvlərini müdafiə etmək və onlara yardım göstərmək üçün münaqişənin müvafiq tərəflərinin razılığı əsasında həyata keçirdiyi humanitar fəaliyyətə maneə yaratmır.

MADDƏ 10

Himayəçi Dövlətlərin əvəzediciləri

Razılığa gələn Yüksək Tərəflər istənilən vaxt razılışıb bu Konvensiya ilə Himayəçi Dövlətlər üzərinə qoyulmuş vəzifələri qərəzsizliyə və səmərəliliyə tam təminat verən hər hansı təşkilata həvalə edə bilərlər.

Yaralılar, xəstələr və gəmi qəzasına uğrayanlar və ya tibbi və dini heyətin üzvləri, səbəbindən asılı olmayaraq, Himayəçi Dövlətin və ya bu maddənin birinci hissəsində nəzərdə tutulan təşkilatın fəaliyyətindən faydalanmırlarsa və ya artıq faydalanmırlarsa, himayədə olan şəxsləri saxlayan Dövlət neytral Dövlətə və ya belə bir təşkilata müraciət edərək, münaqişə tərəflərinin təyin etdiyi Himayəçi Dövlət tərəfindən bu Konvensiyaya əsasən yerinə yetirilən vəzifələri öz üzərinə götürməyi xahiş etməlidir.

Himayəni bu şəkildə təşkil etmək mümkün olmadıqda, himayədə olan şəxsləri saxlayan Dövlət hər hansı humanitar təşkilata, məsələn, Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsinə

müraciət edərək, Himayəçi Dövlət tərəfindən bu Konvensiyaya əsasən yerinə yetirilən humanitar funksiyaları öz üzərinə götürməyi xahiş etməli və ya bu maddənin tələbləri nəzərə alınmaqla, belə bir təşkilatın bu barədə təklifini qəbul etməlidir.

Hər hansı neytral Dövlət və ya müvafiq Dövlət tərəfindən dəvət edilən, yaxud yuxarıda göstərilən məqsədlər üçün öz xidmətlərini təklif edən hər hansı təşkilat bu Konvensiyanın himayəsində olan şəxslərin mənsub olduğu münaqişə tərəfinə münasibətdə məsuliyyət hissi ilə hərəkət etməli və müvafiq funksiyaları öz üzərinə götürməyə və qərəzsiz yerinə yetirməyə qadir olduğuna yetərli zəmanət verməlidir.

Hərbi şəraitə görə, xüsusən bütün ərazisi və ya onun mühüm hissəsi işğal edildiyinə görə bir Dövlətin başqa Dövlətlə və ya onun müttəfiqləri ilə danışıqlar aparmaq azadlığı, müvəqqəti də olsa, məhdudlaşıbsa, həmin iki Dövlət arasında bağlanmış xüsusi sazişlər bundan əvvəlki müddəalara xələl gətirə bilməz.

Bu Konvensiyanın hər hansı müddəasında Himayəçi Dövlət barəsində göstəriş varsa, həmin göstəriş bu maddəyə uyğun olaraq onu əvəz edən təşkilatlara da şamil olunur.

MADDƏ 11

Barışdırma proseduru

Himayəçi Dövlətlər himayədə olan şəxslərin mənafeləri üçün münasib saydıqda, xüsusən münaqişənin tərəfləri arasında bu Konvensiyanın müddələrinin tətbiqi və ya təfsiri ilə əlaqədar ixtilaflar olduqda, həmin ixtilafların aradan qaldırılması məqsədilə özlərinin xoş məramlı xidmətlərini təklif etməlidirlər.

Bu məqsədlə Himayəçi Dövlətlərdən hər biri ya Tərəflərdən birinin xahişi ilə, ya da öz təşəbbüsü ilə münaqişənin tərəflərinə onların nümayəndələrinin, xüsusən üzərlərinə yaralılara və xəstələrə, tibbi və dini heyətin üzvlərinə qayğı göstərmək vəzifəsi həvalə olunmuş orqanlarının səlahiyyətli şəxslərinin imkan daxilində münasib

bir neytral ərazidə görüşünü keçirməyi təklif edə bilər. Münaqişənin tərəfləri bu məqsədlə onlara verilən təklifləri həyata keçirməyə borcludurlar. Himayəçi Dövlətlər, lazım gələrsə, belə görüşdə iştirak etmək üçün ya neytral Dövlətə mənsub olan, ya da Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsi tərəfindən göndərilən şəxsi razılıq verilməsi məqsədilə münaqişənin tərəflərinə təqdim edə bilərlər.

II FƏSİL YARALILAR, XƏSTƏLƏR VƏ GƏMİ QƏZASINA UĞRAYANLAR

MADDƏ 12

Himayə və qayğı

Silahlı qüvvələrin üzvləri və bundan sonrakı maddədə göstərilən digər şəxslər dənizdə olarkən yaralandıqda, xəstələndikdə və ya gəmi qəzasına uğradıqda, onlara bütün hallarda hörmət və himayə göstərməlidir, belə başa düşülür ki, "gəmi qəzası" hər hansı səbəbdən baş vermiş istənilən gəmi qəzasına, o cümlədən təyyarələrin məcburən dənizə enməsi və ya dənizə düşməsi hallarına şamil edilir.

Münaqişə tərəfinin hakimiyyəti altına düşdükdə, cinsinə, irqinə, milli mənsubiyyətinə və ya vətəndaşlığına, dini etiqadına, siyasi əqidəsinə və ya digər oxşar meyarlara görə heç bir ayrı-seçkilik qoyulmadan onlara humanist rəftar və qayğı göstərməlidir. Onların həyatına və şəxsiyyətinə hər hansı qəsd, xüsusən, onların öldürülməsi və ya məhv edilməsi, işgəncəyə və bioloji təcrübələrə məruz qalması, tibbi yardımdan və qayğıdan qəsdən məhrum edilməsi, infeksiya ilə yoluxmalarına bilərəkdən şərait yaradılması qəti qadağandır.

Yalnız təxirəsalınmaz müalicə məqsədilə tibbi yardım göstərilməsinin növbəliyində üstünlüyə yol verilə bilər.

Qadınlarla onların cinsi nəzərə alınmaqla rəftar edilməlidir.

MADDƏ 13

Himayədə olan şəxslər

Bu Konvensiya aşağıdakı kateqoriyalara mənsub olan dənizdəki yaralılara, xəstələrə və gəmi qəzasına uğrayanlara tətbiq edilir:

(1) Münaqişə tərəfinin silahlı qüvvələrinin üzvlərinə, eləcə də silahlı qüvvələrin tərkibinə daxil olan qeyri-nizami birləşmələrin və ya digər könüllü dəstələrinin üzvlərinə.

(2) Münaqişənin tərəfinə mənsub olan, öz ərazisində və ya ondan kənarında, hətta bu ərazi işğal edilsə belə, fəaliyyət göstərən mütəşəkkil müqavimət hərəkətlərinin üzvləri də daxil olmaqla, digər qeyri-nizami birləşmələrin və könüllü dəstələrinin üzvlərinə, bu şərtlə ki, həmin qeyri-nizami birləşmələr və könüllü dəstələri, o cümlədən mütəşəkkil müqavimət hərəkətləri aşağıdakı şərtlərə uyğun gəlsinlər:

(a) tabeliyində olanlara görə məsuliyyət daşıyan başçısı vardır;

(b) uzaqdan seçilən müəyyən fərqləndirici nişanı vardır;

(c) açıq şəkildə silah gəzdirirlər;

(d) öz əməliyyatlarını müharibə qanunlarına və adətlərinə uyğun aparırlar.

(3) Himayədə olan şəxsləri saxlayan Dövlətin tanımadığı hökumətə və ya hakimiyyət orqanına özlərini tabe hesab edən nizami silahlı qüvvələrin üzvlərinə.

(4) Silahlı qüvvələrin bilavasitə üzvləri olmayan, lakin həmin qüvvələr tərəfindən verilmiş icazəyə əsasən onları müşayiət edən şəxslərə, məsələn, hərbi təyyarə heyətlərinin mülki üzvlərinə, hərbi müxbirlərə, təchizatçılara, üzərlərinə silahlı qüvvələrin məişət xidmətini həyata keçirmək vəzifəsi qoyulmuş əmək dəstələrinin və ya xidmətlərinin üzvlərinə.

(5) Münaqişə tərəflərinin beynəlxalq hüququn hər hansı digər müddəalarına görə daha əlverişli rəftardan faydalana bilməyən ticarət donanması gəmilərinin heyət üzvlərinə, o cümlədən kapitanlarına, losmanlarına və gəmi şagirdlərinə, mülki təyyarələrinin heyət üzvlərinə.

(6) Yaxınlaşmaqda olan düşməne müqavimət göstərmək məqsədilə özləri silaha sarılan, nizami silahlı

dəstələr yaratmağa macal tapmayan işğal edilməmiş ərazinin sakinlərinə, bu şərtlə ki, onlar silahı açıq şəkildə gəzdirsinlər və müharibə qanunlarına və adətlərinə riayət etsinlər.

MADDƏ 14

Döyüşən Tərəfə təhvil vermə

Döyüşən Tərəfə məxsus hər bir hərbi gəminin ixtiyarı vardır ki, yardım cəmiyyətlərinə və ya xüsusi şəxslərə məxsus olan hərbi xəstəxana gəmilərində və xəstəxana gəmilərində, habelə hansı dövlətə mənsub olmasından asılı olmayaraq ticarət gəmilərində, yaxtalarda və kiçik gəmilərdə olan yaralıların, xəstələrin və gəmi qəzasına uğrayanların təhvil verilməsini tələb etsin, bu şərtlə ki, onlar verilmələrinə imkan yaradan vəziyyətdə olsunlar və hərbi gəmi zəruri tibbi qulluq üçün lazımı şəraiti təmin edə bilsin.

MADDƏ 15

Neytral hərbi gəmiyə götürülmüş yaralılar

Əgər yaralılar, xəstələr və gəmi qəzasına uğrayanlar neytral hərbi gəmiyə və ya neytral hərbi təyyarəyə götürülsə, onda beynəlxalq hüququn tələb etdiyi hallarda elə edilməlidir ki, həmin şəxslər yenidən hərbi əməliyyatlarda iştirak edə bilməsinlər.

MADDƏ 16

Düşmən əlinə keçmiş yaralılar

12-ci maddənin tələbləri nəzərə alınmaqla, döyüşən Tərəfin düşmən əlinə keçmiş yaralıları, xəstələri və gəmi qəzasına uğrayanları hərbi əsir sayılır və onlara beynəlxalq hüququn hərbi əsirlərə aid müddəaları şamil edilir. Onları əsir tutanın hüququ vardır ki, şəraitə baxaraq onları özündə saxlamaq, öz ölkəsindəki hər hansı limana, neytral limana və ya hətta düşmənin limanına göndərmək lazım olduğunu həll etsin. Sonuncu halda, bu cür öz ölkəsinə qaytarılmış hərbi əsirlər müharibənin sonrakı gedişində xidmət edə bilməzlər.

MADDƏ 17

Neytral limanda düşürülmüş yaralılar

Yerli hakimiyyət orqanlarının razılığı ilə neytral limanda düşürülmüş yaralılar, xəstələr və gəmi qəzasına uğrayanlar, əgər neytral Dövlətlə döyüşən Dövlətlər arasında əks razılaşma yoxdursa, neytral Dövlət Tərəfindən elə saxlanılmalıdırlar ki, beynəlxalq hüququn tələb etdiyi hallarda onlar yenidən hərbi əməliyyatlarda iştirak edə bilməsinlər.

Xəstəxanalarda yerləşdirmə və internə xərclərini xəstələrin, yaralıların və gəmi qəzasına uğrayanların mənsub olduqları Dövlət ödəməlidir.

MADDƏ 18

Döyüş əməliyyatlarından sonra zərərçəkənlərin axtarılması

Hər döyüşdən sonra münaqişənin tərəfləri gəmi qəzasına uğrayanları, yaralıları və xəstələri tapıb toplamaq, onları qarətdən və pis rəftardan qorumaq, onlara lazımi qayğıni təmin etmək, cəsədləri axtarıb tapmaq və onların qarət olunmasına yol verməmək üçün təxirə salmadan bütün mümkün tədbirləri görməlidirlər.

Hər dəfə şərait imkan verdikcə, münaqişənin tərəfləri yaralıların və xəstələrin mühasirəyə alınmış və ya dövrələnmiş ərazilərdən dəniz yolu ilə çıxarılması, habelə həmin ərazilərə gedən tibbi və dini heyətin və tibbi ləvazimatın oraya buraxılması üçün yerli sazişlər bağlayırlar.

MADDƏ 19

Məlumatın qeydə alınması və göndərilməsi

Münaqişənin tərəfləri onların əlinə keçmiş qarşı Tərəfə mənsub yaralıların, xəstələrin, gəmi qəzasına uğrayanların və ya cəsədlərin şəxsiyyətinin müəyyən olunmasına kömək edəcək bütün məlumatı mümkün qədər tez qeydə almalıdırlar. Bu qeydlər, imkan daxilində, aşağıdakıları əks etdirməlidir:

- (a) şəxsin mənsub olduğu Dövlətin adı;
- (b) hərbi hissə və ya şəxsi nömrəsi;

- (c) soyadı;
- (d) adı və ya adları;
- (e) doğum tarixi;
- (f) şəxsiyyət vəsiqəsində və ya tanınma lövhəciyində olan digər məlumatlar;
- (g) əsir düşdüyü və ya öldüyü tarix və yer;
- (h) şəxsin yaralarına, xəstəliyinə və ya ölüm səbəbinə dair məlumatlar.

Yuxarıda göstərilən məlumatlar Hərbi əsirlər ilə rəftar haqqında 1949-cu il 12 avqust tarixli Cenevrə Konvensiyasının 122-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş Məlumat Bürosuna mümkün qədər tezliklə çatdırılmalı, həmin büro isə onları Himayəçi Dövlət və Hərbi Əsirlər üzrə Mərkəzi Agentlik vasitəsilə bu şəxslərin mənsub olduğu Dövlətə göndərməlidir.

Münaqişənin tərəfləri ölüm haqqında şəhadətnamələri və ya cəsədlərin lazımı qaydada təsdiq edilmiş siyahılarını hazırlayıb həmin büro vasitəsilə bir-birinə göndərməlidirlər. Onlar cəsədin üstündə tapılmış ikiqat tanınma lövhəciyinin bir yarısını və ya əgər belə lövhəcik təkqatdırsa, onda onun özünü, ölmüş şəxsin vəsiyyətnaməsini, onun yaxın qohumları üçün vacib olan digər sənədləri, pulları və ümumiyyətlə, yadigar əhəmiyyətli bütün əşyaları toplayıb eyni şəkildə həmin büro vasitəsilə bir-birinə göndərməlidirlər. Həmin əşyalar, habelə tanınmamış digər əşyalar möhürlənmiş bağlamalarda göndərilməli, bağlamalara ölmüş sahiblərin şəxsiyyətinin müəyyən edilməsi üçün zəruri olan bütün məlumatları əks etdirən bəyannamə, eləcə də bağlamanın içindəkilərinin tam siyahısı əlavə edilməlidir.

MADDƏ 20

Cəsədlərlə bağlı tələblər

Münaqişənin tərəfləri təmin etməlidirlər ki, imkan daxilində cəsədlərin dənizdə dəfni fərdi qaydada aparılsın, bundan əvvəl isə, ölümün təsdiq edilməsi, ölən şəxsiyyətinin müəyyən edilməsi və bu barədə hesabatın hazırlanması üçün onun bədənini diqqətlə və əgər mümkünse, tibbi müayinə

edilsin. İkiqat tanınma lövhəciyinin istifadə olunduğu hallarda onun bir yarısı bədən üstündə qalmalıdır.

Cəsədlər quruya gətirildikdə, onlara Quruda döyüşən silahlı qüvvələrdə yaralıların və xəstələrin vəziyyətinin yaxşılaşdırılması haqqında 1949-cu il 12 avqust tarixli Cenevrə Konvensiyasının müddəaları şamil olunur.

MADDƏ 21

Neytral gəmilərə müraciət

Münaqişənin tərəfləri neytral ticarət gəmilərinin, yaxtaların və ya digər kiçik gəmilərin komandirlərinin mərhəmət hissinə müraciət edərək yaralıları, xəstələri və gəmi qəzasına uğrayanları gəmiyə götürməyə və onlara qayğı göstərməyə, habelə cəsədləri toplamağa çağıra bilərlər.

Bu çağırışa cavab verən bütün növ gəmilərə, eləcə də öz təşəbbüsü ilə yaralıları, xəstələri və gəmi qəzasına uğrayanları toplayanlara belə missiyanın yerinə yetirilməsi üçün xüsusi himayə və kömək göstərilməlidir.

Həmin gəmilər bu cür daşımalara görə heç bir halda tutulub saxlanıla bilməz; lakin başqa vəd verilməyibsə, onlar yol verə bildikləri neytrallığı pozmağa görə tutulub saxlanıla bilərlər.

III FƏSİL XƏSTƏXANA GƏMİLƏRİ

MADDƏ 22

Hərbi xəstəxana gəmiləri haqqında məlumat verilməsi və onların himayə olunması

Hərbi xəstəxana gəmiləri, yəni dövlətlər tərəfindən xüsusi olaraq yalnız yaralıları, xəstələrə və gəmi qəzasına uğrayanlara kömək göstərilməsi, onların müalicəsi və daşınması məqsədilə inşa edilmiş və təchiz edilmiş gəmilər heç bir halda həmləyə məruz qalmamalı, tutulub saxlanılmamalı, əksinə, onlara hər zaman hörmət və himayə

göstərilməlidir, bir şərtlə ki, gəmilərin adları və xarakteristikaları barədə onlar istifadəyə buraxılmazdan on gün əvvəl münaqişənin tərəflərinə məlumat verilsin.

Gəminin barəsində məlumat verilməli olan xarakteristikasında onun qeydə alınmış brutto-tonnaji, burnundan quyruq hissəsinədək olan məsafənin uzunluğu, dor ağaclarının və baca borularının sayı göstərilməlidir.

MADDƏ 23

Sahildəki tibbi müəssisələrin himayəsi

Quruda döyüşən silahlı qüvvələrdə yaralıların və xəstələrin vəziyyətinin yaxşılaşdırılması haqqında 1949-cu il 12 avqust tarixli Konvensiyanın himayəsində olan sahil müəssisələri dənizdən həmləyə məruz qalmamalı və ya bombardman edilməməlidir.

MADDƏ 24

Yardım cəmiyyətləri və xüsusi şəxslər tərəfindən istifadə edilən xəstəxana gəmiləri

I. Münaqişənin tərəflərinə mənsub olan

Milli Qırmızı Xaç Cəmiyyətləri, rəsmi tanınmış yardım cəmiyyətləri və ya xüsusi şəxslər tərəfindən istifadə olunan xəstəxana gəmiləri hərbi xəstəxana gəmiləri ilə eyni qaydada himayə edilməlidir və tutulub saxlanıla bilməzlər, bu şərtlə ki, mənsub münaqişə tərəfi onlara rəsmi tapşırıq vermiş olsun və 22-ci maddənin məlumat verilməsinə dair tələbi yerinə yetirilmiş olsun.

Bu gəmilərdə müvafiq dövlət orqanları tərəfindən verilmiş, təchiz edilərkən və yola salınarkən onların həmin dövlət orqanlarının nəzarəti altında olduqlarını təsdiqləyən sənəd olmalıdır.

MADDƏ 25

II. Neytral ölkələrə mənsub olan

Neytral ölkələrin Milli Qırmızı Xaç Cəmiyyətləri, rəsmi tanınmış yardım cəmiyyətləri və ya xüsusi şəxsləri tərəfindən

istifadə olunan xəstəxana gəmiləri hərbi xəstəxana gəmiləri ilə eyni qaydada himayə edilməlidir və və tutulub saxlanıla bilməzlər, bu şərtlə ki, onlar öz Hökumətinin qabaqcadan razılığı və müvafiq münaqişə tərəfinin icazəsi ilə özlərini münaqişə tərəflərindən birinin nəzarəti altına vermiş olsunlar və 22-ci maddənin məlumat verilməsinə dair tələbi yerinə yetirilmiş olsun.

MADDƏ 26

Tonnaj

22, 24 və 25-ci maddələrdə nəzərdə tutulan himayə harada istifadə edilməsindən asılı olmayaraq, istənilən tonnajlı gəmilərə və onların xilasətmə qayıqlarına şamil edilir. Bununla belə, maksimum rahatlığı və təhlükəsizliyi təmin etmək məqsədilə münaqişənin tərəfləri yaralılardan, xəstələrin və gəmi qəzasına uğrayanların uzaq məsafələrə və açıq dənizdə daşınması üçün yalnız su basımı 2000 brutto-tonndan çox olan xəstəxana gəmilərindən istifadə etməyə çalışmalıdırlar.

MADDƏ 27

Sahil xilasətmə gəmiləri

22-ci və 24-cü maddələrdə nəzərdə tutulan şərtlərlə eyni olan şərtlər əsasında Dövlətin və ya rəsmən tanınmış yardım cəmiyyətlərinin sahilə xilasətmə əməliyyatlarının aparılması üçün istifadə etdikləri kiçik gəmilərə də əməliyyat tələblərinin imkan verdiyi dərəcədə hörmət və himayə göstərilməlidir.

Bunlar həm də imkan daxilində həmin gəmilərin müstəsna olaraq öz humanitar vəzifələrini yerinə yetirmək üçün istifadə etdikləri daimi sahil qurğularına da şamil edilir.

MADDƏ 28

Gəmi lazaretlərinin himayə olunması

Hərbi gəmidə döyüş baş verdikdə orada olan lazaretlər mümkün olduğu qədər qorunmalı və onlara aman verilməlidir.

Bu lazaretlər və onların avadanlığı müharibə qanunlarına tabe qalmalı, lakin yaralıların və xəstələrin ehtiyacları üçün gərəkli olduqları müddətdə öz təyinatından kənar istifadə edilməməlidir. Bununla belə, onları öz hakimiyyəti altına almış komandir orada müalicə olunan yaralılara və xəstələrə lazımi qayğıni təmin etdikdən sonra, bu lazaretləri kəskin hərbi zərurət halında başqa məqsədlər üçün istifadə edə bilər.

MADDƏ 29

İşğal olunmuş limanlardakı xəstəxana gəmiləri

Düşmən əlinə keçən limanda olan istənilən xəstəxana gəmisinin oranı tərk etməsinə icazə verilməlidir.

MADDƏ 30

Xəstəxana gəmilərinin və kiçik gəmilərin istifadəsi

22, 24, 25 və 27-ci maddələrdə nəzərdə tutulan gəmilər yaralılara, xəstələrə və gəmi qəzasına uğrayanlara onların dövlət mənsubiyyətindən asılı olmayaraq yardım və kömək göstərməlidirlər.

Razılığa gələn Yüksək Tərəflər bu gəmilərdən heç bir hərbi məqsəd üçün istifadə etməməyi öhdələrinə götürürlər.

Bu gəmilər kombatantların hərəkətini heç cür çətinləşdirməməlidir.

Döyüş zamanı və döyüşdən sonra bu gəmilər öz məsuliyyəti altında hərəkət edir.

MADDƏ 31

Nəzarət və axtarış hüququ

Münaqişənin tərəflərinin 22, 24, 25 və 27-ci maddələrdə nəzərdə tutulan gəmilərə nəzarət etmək və onlarda axtarış aparmaq hüququ vardır. Onlar bu gəmilərin köməyindən imtina edə bilər, onların uzaqlaşmasını, müəyyən istiqamətdə hərəkət etməsini əmr edə bilər, onların radioaparatarından və digər rabitə vasitələrindən istifadə olunmasına nəzarət edə bilər və hətta əgər vəziyyətin ciddiliyi bunu tələb edərsə, onları

axtarış aparıldığı andan ən çoxu 7 gün müddətinə tutub saxlaya bilərlər.

Onlar müvəqqəti olaraq gəmiyə yeganə vəzifəsi bu maddənin əvvəlki hissəsinin müddəalarına əsasən verilən əmrlərin həyata keçirilməsini təmin etmək olan komissar təyin edə bilərlər.

Münaqişənin tərəfləri, imkan daxilində, xəstəxana gəmisinin komandirinə verdikləri əmrləri onun başa düşdüyü dildə gəminin bort jurnalına daxil etməlidirlər.

Münaqişənin tərəfləri ya birtərəfli qaydada, ya da xüsusi saziş yolu ilə, bu Konvensiyanın müddəalarına ciddi surətdə riayət olunmasına nəzarət etmək üçün özlərinin xəstəxana gəmilərində neytral müşahidəçilər yerləşdirə bilərlər.

MADDƏ 32

Neytral limanda olma

22, 24, 25 və 27-ci maddələrdə göstərilən gəmilər neytral limanda olmaları ilə bağlı hərbi gəmilərə bərabər tutulurlar.

MADDƏ 33

Dəyişdirilmiş ticarət gəmiləri

Xəstəxana gəmilərinə çevrilmiş ticarət gəmilərindən döyüş əməliyyatlarının getdiyi bütün dövrdə başqa məqsədlər üçün istifadə edilə bilməz.

MADDƏ 34

Himayəyə xitam verilməsi

Xəstəxana gəmilərindən və gəmi lazaretlərindən onların humanitar vəzifələrindən kənara çıxmaqla düşməne zərər vuran hərəkətlər törədilməsi üçün istifadə olunmazsa, onların hüququ olduğu himayəyə xitam verilə bilməz. Bununla belə, himayəyə yalnız bütün müvafiq hallarda ağlabatan bir müddət müəyyən edən xəbərdarlıq edildikdən sonra və bu xəbərdarlıq nəticəsiz qaldıqdan sonra xitam verilə bilər.

Xüsusən də, xəstəxana gəmiləri, öz radioötürücüləri və ya digər rabitə vasitələri üçün məxfi koda malik ola və ya ondan istifadə edə bilməz.

MADDƏ 35

Xəstəxana gəmilərinin himayədən məhrum edilmədiyi hallar

Aşağıdakılar xəstəxana gəmilərini və ya gəmi lazaretlərini hüququ olduqları himayədən məhrum edən hallar sayılır:

(1) Bu gəmilərin və ya gəmi lazaretlərinin heyətinin qayda-qanunu qoruyub saxlamaq, özlərini və ya yaralıları və xəstələri müdafiə etmək üçün silahlı olması faktı.

(2) Gəminin bortunda müstəsna olaraq üzmənin və ya rabitənin təmin edilməsi üçün nəzərdə tutulmuş aparatların olması.

(3) Xəstəxana gəmilərində və ya gəmi lazaretlərində yaralılardan, xəstələrdən və gəmi qəzasına uğrayanlardan götürülmüş və hələ müvafiq xidmətə təhvil verilməmiş əl silahının və döyüş sursatının aşkar edilməsi.

(4) Xəstəxana gəmilərinin və gəmi lazaretlərinin və ya onların heyətinin humanitar fəaliyyətinin mülki əhalidən olan yaralılara, xəstələrə və ya gəmi qəzasına uğrayanlara şamil edilməsi faktı.

(5) Müstəsna olaraq tibbi funksiyaların yerinə yetirilməsi üçün nəzərdə tutulan, normal miqdardan artıq olan ləvazimatın və heyətin daşınması faktı.

IV FƏSİL HEYƏT

MADDƏ 36

Xəstəxana gəmiləri heyətinin himayəsi

Xəstəxana gəmilərinin dini, tibbi və xəstəxana heyətlərinə və bu gəmilərin ekipajlarına hörmət və himayə göstərilməlidir; gəminin bortunda yaralı və xəstələrin olub-

olmamasından asılı olmayaraq, onlar xəstəxana gəmilərində xidmət zamanı tutula bilməzlər.

MADDƏ 37

Digər gəmilərin tibbi və dini heyətləri

12 və 13-cü maddələrdə göstərilən şəxslərə tibbi və dini xidmət üçün nəzərdə tutulan dini, tibbi və xəstəxana heyəti düşmən əlinə keçdikdə onlara hörmət və himayə göstərilməlidir; bu heyət öz peşə vəzifələrinin yerinə yetirilməsini yaralılara və xəstələrə qulluq üçün zəruri olan vaxtadək davam etdirir. Sonra onlar tabe olduqları Baş Komandanın mümkün hesab etdiyi zaman dərhal geriyyə göndərilirlər. Gəmini tərk edərkən onlar öz şəxsi əmlaklarını özləri ilə götürə bilərlər.

Lakin əgər hərbi əsirlərin tibbi və dini tələbatı ilə əlaqədar həmin heyətin bir hissəsini saxlamaq zəruri olarsa, onun ən qısa müddətdə sahilə çıxarılması üçün bütün tədbirlər görülür.

Saxlanılan heyətə sahilə çıxarıldıqdan sonra Quruda döyüşən silahlı qüvvələrdə yaralıların və xəstələrin vəziyyətinin yaxşılaşdırılması haqqında 1949-cu il 12 avqust tarixli Cenevrə Konvensiyasının müddəaları şamil edilir.

V FƏSİL

TİBBİ NƏQLİYYAT VASİTƏLƏRİ

MADDƏ 38

Tibbi ləvazimatın daşınması üçün istifadə olunan gəmilər

Bu məqsədlə kirayəyə götürülmüş gəmilərə səlahiyyət verilir ki, müstəsna olaraq döyüşən silahlı qüvvələrin yaralı və xəstə üzvlərinin müalicəsi və ya xəstəliklərin qarşısının alınması üçün nəzərdə tutulmuş ləvazimatın daşınması ilə məşğul olsunlar, bir şərtlə ki, onların səfərləri barəsində düşmən Dövlətə məlumat verilsin və onun razılığı alınsın.

Düşmən Dövlət bu gəmiləri yoxlamaq hüququnu özündə saxlayır, lakin həmin gəmiləri tutub saxlamaq və daşınan ləvazimatı ələ keçirmək hüququna malik deyildir.

Münaqişənin tərəfləri arasında saziş yolu ilə, daşınan ləvazimata nəzarət etmək üçün həmin gəmilərdə neytral müşahidəçilər yerləşdirilə bilər. Bu məqsədlə ləvazimatın sərbəst yoxlanılmasına imkan yaradılmalıdır.

MADDƏ 39

Tibbi uçuş aparatları

Tibbi uçuş aparatları, yeni, müstəsna olaraq yaralılar, xəstələri və gəmi qəzasına uğrayanları təxliyə etmək və tibbi heyəti və ləvazimatı daşımaq üçün istifadə olunan uçuş aparatları münaqişənin müvafiq tərəfləri arasında konkret olaraq razılaşdırılmış yüksəkliyə, vaxta və marşruta uyğun uçarkən həmləyə məruz qalmamalı, əksinə, onlara münaqişə tərəfləri hörmət etməlidirlər.

Bu aparatların alt, üst və yan tərəflərində milli rənglərlə yanaşı, 41-ci maddədə nəzərdə tutulmuş və aydın görünən fərqləndirici emblem olmalıdır. Müharibənin başlanması və ya gedişi zamanı münaqişənin tərəfləri arasında əldə edilmiş razılığa əsasən onlara hər hansı başqa işarələr və ya tanınma nişanları da vurula bilər.

Başqa razılaşmanın olduğu hallar istisna edilməklə, düşmən ərazisi və ya düşmənin işğal etdiyi ərazi üzərindən uçuşlar qadağandır.

Tibbi uçuş aparatları yerə və ya suya enmək haqqında hər bir göstərişə tabe olmalıdır. Bu cür məcburi enmə halında uçuş aparatı mümkün yoxlamadan sonra öz sərnişinləri ilə birlikdə uçuşunu davam etdirə bilər.

Düşmən ərazisində və ya düşmənin işğal etdiyi ərazidə məcburən yerə və ya suya enmə hallarında uçuş aparatında olan yaralılar, xəstələr və gəmi qəzasına uğrayanlar, eləcə də uçuş aparatının heyəti hərbi əsir hesab edilirlər. Tibbi heyətlə 36 və 37-ci maddələrə uyğun rəftar edilir.

MADDƏ 40

Neytral ölkələrin üzərindən uçuş. Yaralıların yerə endirilməsi

Münaqişə tərəflərinin tibbi uçuş aparatları, bu maddənin ikinci hissəsində göstərilmiş şərtlərə əməl etməklə, neytral Dövlətlərin ərazisi üzərindən uça bilər, zərurət yarandıqda və ya müvəqqəti dayanacaq kimi istifadə etmək üçün oraya enə bilər. Onlar neytral Dövlətə onun ərazisi üzərindən uçacaqları haqqında qabaqcadan məlumat verməli və onun quruya və ya suya enmək barədə bütün göstərişlərinə əməl etməlidirlər. Onlar yalnız münaqişənin tərəfləri ilə müvafiq neytral Dövlətlər arasında konkret olaraq razılaşdırılmış marşruta, yüksəkliyə və vaxta uyğun uçarkən həmləyə məruz qalmamalıdırlar.

Bununla belə, neytral Dövlətlər tibbi uçuş aparatlarının onların ərazisi üzərindən uçmasına və ya orada enməsinə dair şərtlər və ya məhdudiyyətlər müəyyənləşdirə bilərlər. Belə mümkün şərtlər və ya məhdudiyyətlər münaqişənin tərəflərinə eyni cür tətbiq edilməlidir.

Yerli hakimiyyət orqanlarının razılığı əsasında tibbi uçuş aparatı ilə neytral ərazidə yerə endirilmiş yaralılar, xəstələr və gəmi qəzasına uğrayanlar, Neytral Dövlət və münaqişənin tərəfləri arasında başqa razılıq əldə edilməzsə, həmin neytral Dövlət tərəfindən beynəlxalq hüququn tələb etdiyi hallarda ələ saxlanılmalıdır ki, onlar yenidən hərbi əməliyyatlarda iştirak edə bilməsinlər. Onların xəstəxanaya yerləşdirilməsi və saxlanması xərcləri mənsub olduqları Dövlət tərəfindən ödənilir.

VI FƏSİL FƏRQLƏNDİRİCİ EMBLEM

MADDƏ 41

Emblemdən istifadə

Səlahiyyətli hərbi hakimiyyət orqanının nəzarəti altında ağ fonda qırmızı xaç emblemi bayraqlarda, qol sarğılarında və tibb xidmətinə aid olan bütün ləvazimatda təsvir edilir.

Bununla bərabər, qırmızı xaç əvəzinə fərqləndirici nişan kimi ağ fonda qırmızı aypara və ya qırmızı şir və günəş rəmzlərindən artıq istifadə edən ölkələr barəsində həmin emblemlər də bu Konvensiyanın müddəaları baxımından tanınır.

MADDƏ 42

Tibbi və dini heyətin tanınması

36 və 37-ci maddələrdə nəzərdə tutulan heyətin üzvləri sol qolunda nəmdən korlanmayan, fərqləndirici nişanı olan qol sarğısı gəzdirirlər; həmin sarğı hərbi hakimiyyət orqanları tərəfindən verilir və möhürlə təsdiq edilir.

Bu heyətin 19-cu maddədə göstərilən tanınma lövhəciklərindən başqa, fərqləndirici nişanlı xüsusi şəxsiyyət vəsiqəsi də olmalıdır. Həmin vəsiqə nəmdən korlanmamalı və cibdə gəzdirilə bilən ölçüdə olmalıdır. Şəxsiyyət vəsiqəsi milli dildə tərtib edilməli, vəsiqədə ən azı sahibinin soyadı və adı, doğum tarixi, rütbəsi və hərbi hissəsinin nömrəsi, habelə hansı statusuna görə bu Konvensiyanın himayəsi altına düşdüyü göstərməlidir. Şəxsiyyət vəsiqəsində onun sahibinin fotosəkli, habelə imzası və ya barmaq basması, ya da onların hər ikisi olmalıdır. Vəsiqəyə hərbi hakimiyyət orqanının qabarıq möhürü vurulmalıdır.

Şəxsiyyət vəsiqələri hər bir orduda eyni şəkildə və mümkün qədər, Razılığa gələn Yüksək Tərəflərin ordularında eyni tipdə olmalıdır. Münaqişənin tərəfləri bu Konvensiyaya nümunə kimi əlavə olunmuş modeldən istifadə edə bilərlər. Döyüş əməliyyatları başlanarkən onlar istifadə etdikləri model barəsində bir-birinə məlumat verməlidirlər. Şəxsiyyət vəsiqələri, imkan daxilində, azı iki nüsxə hazırlanır və onun bir nüsxəsi vəsiqə sahibinin mənsub olduğu dövlətdə saxlanılır.

Heç bir halda, yuxarıda göstərilən heyət fərqləndirici nişanlardan və şəxsiyyət vəsiqələrindən, eləcə də qol sarğısı gəzdirmək hüququndan məhrum edilə bilməz. Onları itirən şəxs vəsiqənin və fərqləndirici nişanların dublikatını almaq hüququna malikdir.

MADDƏ 43

Xəstəxana gəmilərinin və kiçik gəmilərin işarələnməsi

22, 24, 25 və 27-ci maddələrdə göstərilən gəmilər aşağıdakı kimi fərqləndirilməlidir:

a) Bütün bayır səthləri ağ rəngdə olmalıdır.

b) Gövdənin hər tərəfində və üfqi səthlərdə mümkün qədər iri ölçülü bir və ya bir neçə tünd qırmızı xaç ele yerləşdirilməlidir ki, dənizdən və havadan maksimum dərəcədə aydın görünə bilsin.

Bütün xəstəxana gəmiləri tanınmaq üçün öz milli bayrağını və əgər onlar neytral ölkəyə mənsubdursa, hakimiyyəti altına girdikləri münaqişə tərəfinin bayrağını qaldırılmalıdır. Ağ fonda qırmızı xaçın təsvir edildiyi bayraq orta dorda mümkün qədər yüksəyə qaldırılmalıdır.

Xəstəxana gəmilərinin xilasetmə qayıqlarına, sahil xilasetmə qayıqlarına və Tibb Xidmətinin istifadə etdiyi bütün kiçik gəmilərə ağ rəng çəkilməli, aydın görünən tünd qırmızı xaçlar vurulmalı və ümumilikdə, xəstəxana gəmiləri üçün yuxarıda müəyyənləşdirilmiş tanınma sistemi onlara şamil olunmalıdır.

Yuxarıda göstərilən gəmilər gecələr və məhdud görmə zamanı, hüququ olduğu himayəni özü üçün təmin etmək məqsədilə hakimiyyəti altında olduğu münaqişə tərəfinin razılığı ilə lazımi tədbirlər görməlidirlər ki, onların rəngi və fərqləndirici emblemləri kifayət qədər aydın görünsün.

31-ci maddəyə uyğun olaraq düşmənin müvəqqəti tutub saxladığı xəstəxana gəmiləri xidmətində olduqları və ya hakimiyyəti altına girdikləri münaqişə tərəfinin bayrağını endirməlidirlər.

Əgər sahil xilasetmə qayıqları işğalçı Dövlətin razılığı ilə işğal olunmuş bazadan fəaliyyət göstərməkdə davam edirsə, onlara öz bazasından uzaqlaşarkən ağ fonda qırmızı xaçın təsvir edildiyi bayraqla birlikdə öz milli bayrağını da qaldırmağa icazə verilə bilər, bir şərtlə ki, münaqişənin bütün maraqlı tərəflərinə bu qabaqcadan məlumat verilsin.

Bu maddənin qırmızı xaç embleminə aid bütün müddəaları 41-ci maddədə nəzərdə tutulan bütün digər emblemlərə də eynilə şamil edilir.

Münaqişənin tərəfləri xəstəxana gəmilərinin tanınmasına imkan verən ən müasir metodların tətbiqi məqsədilə sazişlər bağlamağa həmişə səy göstərməlidirlər.

MADDƏ 44

Nişanlardan istifadə üzərində məhdudiyətlər

43-cü maddədə nəzərdə tutulan tanınma nişanlarından hər hansı digər beynəlxalq konvensiyada, ya da münaqişənin bütün maraqlı tərəfləri arasındakı sazişdə müəyyən edilmiş hallar istisna olmaqla, həm dinc dövrdə, həm də müharibə dövründə yalnız həmin maddədə göstərilən gəmilərin tanınması və ya müdafiəsi məqsədilə istifadə edilə bilər.

MADDƏ 45

Sui-istifadənin qarşısının alınması

Razılığa gələn Yüksək Tərəflərin qanunvericiliyi yetərli olmadıqda, onlar 43-cü maddədə nəzərdə tutulan tanınma nişanlarından sui-istifadə hallarının hər bir vaxt qarşısını almaq və cəzalandırmaq üçün zəruri tədbirlər görməlidirlər.

VII FƏSİL KONVENSIYANIN İCRASI

MADDƏ 46

Təfəsilatlı icra. Nəzərdə tutulmayan hallar

Münaqişənin hər bir tərəfi öz Baş komandanları vasitəsilə əvvəlki maddələrin bütün tətbiqatı ilə icrasını, nəzərdə tutulmamış hallarda isə bu Konvensiyanın ümumi prinsiplərinə uyğun icranı təmin etməlidir.

MADDƏ 47

Əvəzçixma tədbirlərinin qadağan edilməsi

Bu Konvensiyanın himayəsində olan yaralılara, xəstələrə və gəmi qəzasına uğrayanlara, heyətə, gəmilərə və ya ləvazimata qarşı əvəzçixma tədbirləri qadağandır.

MADDƏ 48

Konvensiyanın yayılması

Razılığa gələn Yüksək Tərəflər bu Konvensiyanın mətnini həm dinc dövrdə, həm də müharibə dövründə öz ölkələrində mümkün qədər geniş yaymağı, o cümlədən onun öyrənilməsini hərbi və imkan daxilində mülki təhsil proqramlarına daxil etməyi öhdələrinə götürürlər ki, bütün əhali, xüsusən döyüşən silahlı qüvvələr, tibbi heyət və ruhanilər onun prinsipləri ilə tanış ola bilsinlər.

MADDƏ 49

Tərcümələr. Tətbiq qaydaları

Razılığa gələn Yüksək Tərəflər İsveçrə Federal Şurasının vasitəsilə, döyüş əməliyyatları zamanı isə Himayəçi Dövlətlərin vasitəsilə bu Konvensiyanın rəsmi tərcümələrini, eləcə də onun tətbiqini təmin etmək məqsədilə qəbul edə biləcəkləri qanunları və digər normativ aktları bir-birinə göndərməlidirlər.

VIII FƏSİL SUI-İSTİFADƏLƏRİN VƏ POZUNTULARIN QARŞISININ ALINMASI

MADDƏ 50

Cəzalar. I. Ümumi qeydlər

Razılığa gələn Yüksək Tərəflər sonrakı maddədə göstərilmiş bu Konvensiyanın ciddi pozuntularından hər hansı

birini törədən və ya törətməyi əmr edən şəxslər üçün müvafiq cəzalar müəyyənləşdirmək məqsədilə istənilən zəruri qanunvericilik tədbirləri öhdələrinə götürürlər.

Hər bir Razılığa gələn Yüksək Tərəf bu ciddi pozuntulardan hər hansı birini törətdiyi və ya törətməyi əmr etdiyi güman edilən şəxsləri axtarıb tapmağı və vətəndaşlığından asılı olmayaraq, öz məhkəməsinə verməyi öhdəsinə götürür. Həmçinin o, bunu arzu edərsə, öz qanunvericiliyinin müddəalarına uyğun olaraq, həmin şəxsləri mühakimə edilmək üçün digər maraqlı Razılığa gələn Yüksək Tərəfə verə bilər, bu şərtlə ki, həmin Razılığa gələn Yüksək Tərəf göstərilən şəxslərə qarşı əsaslı ittihamlar irəli sürmüş olsun.

Razılığa gələn Yüksək Tərəflərdən hər biri sonrakı maddədə göstərilən ciddi pozuntulardan savayı, bu Konvensiyanın müddəalarına zidd olan digər bütün hərəkətlərin də qarşısını almaq üçün zəruri tədbirlər görməlidir.

Bütün hallarda, təqsirləndirilən şəxslər Hərbi əsirlər ilə rəftar haqqında 1949-cu il 12 avqust tarixli Cenevrə Konvensiyasının 105-ci maddəsində və sonrakı maddələrində nəzərdə tutululardan az əlverişli olmayan müvafiq məhkəmə təminatlarına və müdafiə hüququna malik olmalıdırlar.

MADDƏ 51

II. Ciddi pozuntular

Əvvəlki maddədə nəzərdə tutulan ciddi pozuntulara bu Konvensiyanın himayəsində olan şəxslərə və ya əmlaka qarşı törədilmiş aşağıdakı hərəkətlər aiddir: qəsdən adamöldürmə, işgəncə və ya qeyri-insani rəftar, o cümlədən bioloji eksperimentlər aparılması, qəsdən ağır əzab vermə, yaxud həyat və ya sağlamlıq üçün təhlükəli olan xəsarət yetirilməsi, hərbi zərurət olmadan, qeyri-qanuni və mənasız yerə böyük miqyasda dağıntılar törədilməsi və əmlakın ələ keçirilməsi.

MADDƏ 52

III. Razılığa gələn Tərəflərin məsuliyyəti

Razılığa gələn Yüksək Tərəflərdən heç birinə ixtiyar verilmir ki, özünü və ya Razılığa gələn hər hansı digər Yüksək Tərəfi bundan əvvəlki maddədə nəzərdə tutulan pozuntulara görə onun və ya Razılığa gələn digər Yüksək Tərəfin üzərinə qoyulan məsuliyyətdən azad etsin.

MADDƏ 53

İstintaq proseduru

Münaqişə tərəflərindən birinin xahişi ilə, Konvensiyanın güman edilən hər hansı pozuntusu ilə bağlı iddia irəli sürüldükdə maraqlı Tərəflər arasında müəyyən edilməli olan qaydada istintaq başlanmalıdır.

İstintaq proseduru ilə bağlı razılaşma əldə edilmədikdə, hər iki Tərəfin razılığı ilə prosedur məsələsini həll edəcək münsif seçilir.

Pozuntu müəyyən edilən kimi münaqişənin tərəfləri ona son qoymalı və həmin pozuntuya görə mümkün qədər tez bir müddətdə cəza verilməsini təmin etməlidirlər.

YEKUN MÜDDƏALARI

MADDƏ 54

Dillər

Bu Konvensiya ingilis və fransız dillərində tərtib olunmuşdur. Hər iki mətn eyni dərəcədə autentikdir.

İsveçrə Federal Şurası Konvensiyanın rus və ispan dillərinə rəsmi tərcüməsini təmin edəcəkdir.

MADDƏ 55

İmzalama

Bu günün tarixi qoyulmuş bu Konvensiya 1949-cu il aprelin 21-də Cenevrədə açılmış Konfransda təmsil olunan

bütün Dövlətlər adından, habelə həmin Konfransda təmsil olunmamış, lakin 1906-cı il Cenevrə Konvensiyası prinsiplərinin dəniz müharibəsinə şamil edilməsi haqqında 1907-ci il 18 oktyabr tarixli X Haaqa Konvensiyasının və ya Quruda döyüşən ordularda yaralıların və xəstələrin vəziyyətinin yaxşılaşdırılması haqqında 1864, 1906 və ya 1929-cu il tarixli Cenevrə Konvensiyalarının iştirakçısı olan Dövlətlər tərəfindən imzalanmaq üçün 1950-ci il fevralın 12-dək açıqdır.

MADDƏ 56

Ratifikasiya

Bu Konvensiya mümkün qədər tez ratifikasiya edilməli və ratifikasiya sənədləri isə Berndə saxlanmağa verilməlidir.

Hər bir ratifikasiya sənədinin verilməsinə dair protokol tərtib edilir, protokolun təsdiqlənmiş surəti İsveçrə Federal Şurası Tərəfindən o Dövlətlərə təqdim olunur ki, onların adından Konvensiya imzalanmış və ya Konvensiyaya qoşulmaq barəsində bildiriş verilmişdir.

MADDƏ 57

Qüvvəyə minmə

Bu Konvensiya azı iki ratifikasiya sənədinin saxlanmağa verildiyi vaxtdan altı ay sonra qüvvəyə minir.

Sonralar Konvensiya hər bir Razılığa gələn Yüksək Tərəf üçün onun öz ratifikasiya sənədinin saxlanmağa verildiyi vaxtdan altı ay sonra qüvvəyə minir.

MADDƏ 58

1907-ci il Konvensiyasına münasibət

Razılığa gələn Yüksək Tərəflərin qarşılıqlı münasibətlərində bu Konvensiya 1906-cı il Cenevrə Konvensiyası prinsiplərinin dəniz müharibəsinə şamil edilməsi haqqında 1907-ci il 18 oktyabr tarixli X Haaqa Konvensiyasını əvəz edir.

MADDƏ 59

Qoşulma

Qüvvəyə mindiyi gündən etibarən bu Konvensiya onu imzalamamış hər bir Dövlətin qoşulması üçün açıqdır.

MADDƏ 60

Qoşulma barəsində bildiriş

Hər bir qoşulma barəsində İsveçrə Federal Şurasına yazılı bildiriş göndərilir və qoşulma həmin bildiriş alındığı gündən altı ay sonra qüvvəyə minir.

İsveçrə Federal Şurası bu Konvensiyayı imzalamış və ya ona qoşulma barəsində bildiriş göndərmiş Dövlətlərin hamısına qoşulmalar haqqında məlumat verir.

MADDƏ 61

Dərhal qüvvəyə minmə

2-ci və 3-cü maddələrdə nəzərdə tutulan hallar saxlanmağa verilmiş ratifikasiyaları, habelə münaqişə tərəflərinin döyüş əməliyyatları və ya işğal başlanmazdan əvvəl və ya sonra bəyan etdikləri qoşulmaları dərhal qüvvəyə mindirir. İsveçrə Federal Şurası münaqişənin tərəflərindən alınmış bütün ratifikasiyalar və ya qoşulmalar barəsində ən çəvik üsulla məlumat verməlidir.

MADDƏ 62

Denonsasiya

Razılığa gələn Yüksək Tərəflərdən hər birinin bu Konvensiyayı denonsasiya etmək ixtiyarı vardır.

Denonsasiya barəsində İsveçrə Federal Şurasına yazılı bildiriş göndərilir. O, bu bildirişi bütün Razılığa gələn Yüksək Tərəflərin hökumətlərinə çatdırır.

Denonsasiya yalnız İsveçrə Federal Şurasına bildiriş göndərildikdən bir il sonra qüvvəyə minir. Lakin denonsasiya edən Dövlətin münaqişədə iştirak etdiyi dövrdə barəsində

bildiriş göndərđyi denonsasiya sülh bağlananadək, hər bir halda, Konvensiyanın himayəsində olan şəxslərin azad edilməsi və repatriasiya olunması əməliyyatları başa çatanaadək qüvvəyə minmir.

Denonsasiya yalnız denonsasiya edən Dövlət barəsində qüvvəyə malik olur. Denonsasiya münaqişə tərəflərinin beynəlxalq hüquq prinsiplərinə görə yerinə yetirilməsini davam etdirməyə borclu olduqları öhdəliklərə heç cür xələl gətirmir, çünki bu prinsiplər sivil xalqlar arasında müəyyən olunmuş adətlərdən, insanlıq qanunlarından və ümumbəşəri vicdanın hökmündən irəli gəlir.

MADDƏ 63

Birləşmiş Millətlər Təşkilatında qeydiyyat

İsveçrə Federal Şurası bu Konvensiyanı Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Katibliyində qeydiyyatda aldırır. İsveçrə Federal Şurası bu Konvensiya ilə bağlı bütün ratifikasiyalar, qoşulmalar və denonsasiyalar barəsində də Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Katibliyinə məlumat verir.

BUNLARIN TƏSDİQİ KİMİ, aşağıda imza edənlər müvafiq. səlahiyyətlərini təqdim etməklə, bu Konvensiyanı imzaladılar.

Cenevrədə 1949-cu il avqustun 12-də ingilis və fransız dillərində İCRA EDİLDİ; bu Konvensiyanın əsli İsveçrə Konfederasiyasının arxivlərində saxlanılır. İsveçrə Federal Şurası onun təsdiqlənmiş surətlərini bu Konvensiyanı imzalamış və ya ona qoşulmuş bütün Dövlətlərə göndərir.

ƏLAVƏ
ŞƏXSİYYƏT VƏSIQƏSİNİN FORMASI

Üz tərəf

Arxa tərəf

 <p>(Vəsiqəni vermiş ölkənin və hərbi hakimiyyət orqanının adı üçün yer)</p> <p>Dənizdəki silahlı qüvvələrə təhkim edilmiş tibbi və dini heyətin üzvləri üçün ŞƏXSİYYƏT VƏSIQƏSİ</p> <p>Soyadı..... Adı..... Doğum tarixi..... Rütbəsi..... Qoşun nömrəsi..... Bu vəsiqənin sahibi..... kimi Dənizdəki silahlı qüvvələrdə yaralılardan, xəstələrin və gəmi qəzasına uğrayanların vəziyyətinin yaxşılaşdırılması haqqında 1949-cu il 12 avqust tarixli Cenevrə Konvensiyasının himayəsindədir</p> <p>.....</p> <p><i>Verildiği tarix</i> <i>Vəsiqənin nömrəsi</i></p> <p>.....</p>	 <p>Sahibinin fotoşəkli</p> <p>Vəsiqəni vermiş hərbi hakimiyyət orqanının qabarıq möhürü</p> <p>Vəsiqə sahibinin imzası və ya barmaq basması və ya onların hər ikisi</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"><tr><td style="width: 33%; text-align: center;">Boyu</td><td style="width: 33%; text-align: center;">Gözləri</td><td style="width: 33%; text-align: center;">Saçı</td></tr><tr><td colspan="3" style="text-align: center;">Digər xüsusi əlamətləri</td></tr><tr><td colspan="3">.....</td></tr><tr><td colspan="3">.....</td></tr><tr><td colspan="3">.....</td></tr><tr><td colspan="3">.....</td></tr></table>	Boyu	Gözləri	Saçı	Digər xüsusi əlamətləri				
Boyu	Gözləri	Saçı																	
Digər xüsusi əlamətləri																			
.....																			
.....																			
.....																			
.....																			

